

правопорушення. Відповідно до чинних положень національного законодавства, малолітньою особою слід вважати особу, яка не досягла 14-річного віку.

Список використаних джерел:

1. Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. Київ: Вид-во Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ). 2003. 412 с.
2. Європейська Конвенція «Про громадянство» : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
3. Конвенція «Про мінімальні норми соціального забезпечення» : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
4. Закон України «Про охорону дитинства» : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
5. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
6. Цивільний кодекс України : URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show>
7. Сімейний кодекс України : URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>
8. Кодекс законів про працю України : URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>
9. Кримінальний процесуальний кодекс України : URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/>
10. Паньчук О.В. Кримінологічна характеристика експлуатації дітей : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2008. 207 с.
11. Венедиктов В.С., Зозуля О.І. До трудового статусу неповнолітніх в Україні: стан та юридичні гарантії. *Право і безпека*. 2002. № 4. С. 89 – 98.
12. Крестовська Н.М. Проблеми вдосконалення правового захисту дітей від різних форм насильства. *Закон і підліток*. 2001. С.180 – 186.
13. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
14. Закон України «Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальних установ для неповнолітніх» : URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

«ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ДОСЯГНЕННЯ РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЖІНОК, ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ»

Резніченко Г.С.,

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри
кримінального права та кримінології*

*Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса*

У спеціальних дослідженнях підкреслюється той факт, що Кримінально-виконавчий кодекс реалізує загальновизнані концептуальні положення про демократизацію, гуманізацію, диференціацію та індивідуалізацію виконання кримінальних покарань, ресоціалізацію засуджених, він розроблявся з

урахуванням міжнародних стандартів поводження з в'язнями [1, с. 279].

Проблеми ресоціалізації засуджених жінок у різних аспектах досліджувалися Меркуловою В.О., Конопельським В.Я., Гритенко О.А., Шкутою О.О., Денисовою Т.А., Колбом О.Г. та ін. Проте питання особливостей встановленого порядку виконання та відбування покарання відносно засуджених до позбавлення волі жінок, як основного засобу виправлення та ресоціалізації засуджених, все ще потребує свого дослідження.

Прогресивна система відбування покарання передбачає можливість впливу засудженого на строк призначеного йому покарання шляхом позитивної поведінки у місцях позбавлення волі, доброго відношення до праці, доведеності свого виправлення. Під прогресивною системою виконання кримінальних покарань розуміють встановлений законом порядок змін умов виконання кримінальних покарань, що поліпшує або погіршує правовий статус засудженого залежно від його поведінки, ставлення до відбуття покарання [3, с. 377].

Так ч. 2 ст. 81 КК визначає порядок застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, якщо засуджений сумлінною поведінкою і ставленням до праці доведе своє виправлення (відбувши певний строк покарання - 1/2, 2/3, 3/4). Частина 3 ст. 82 КК визначає порядок заміни невідбутої частини основного покарання більш м'яким, якщо засуджений став на шлях виправлення (відбувши певний строк покарання: 1/3, 1/2, 2/3)[4]. Стаття 101 КВК, яка визначає умови та підстави переведення засуджених до дільниці соціальної реабілітації осіб, які відбули певний строк покарання (1/4, 1/3, 1/2), використовує ті ж поняття «засуджені, які стали на шлях виправлення»[2].

Частина 2 ст. 138 КВК, яка визначає спеціальні права засуджених, які відбувають позбавлення волі в установах мінімального рівня із загальними умовами утримання, визначає таке: при сумлінній поведінці і ставленні до праці після відбуття не менше однієї третини строку покарання засуджені, які тримаються в дільниці ресоціалізації виправної колонії, мають право на поліпшення умов тримання[2]. Таким чином, аналізуючи зміст розглянутих статей маємо підстави стверджувати, що будь-яка зміна в правовому статусі засудженої потребує від неї сумлінного ставлення до праці та сумлінної поведінки. З одного боку, закон, встановлюючи певні критерії поведінки засуджених: сумлінне ставлення до праці, сумлінна поведінка, - надає певні підстави для визначення оцінки ступня виправлення засудженого, і навіть в окремих випадках визначає цей ступінь (ст.ст. 81, 82 КК; 101 КВК), проте з іншого, не надає визначення цих понять. Тож досить «важко виділити серед усієї маси засуджених, які ведуть себе зразково, сумлінно ставляться до праці, тих, які дійсно виправилися» [5, с. 206].

Не визначається сутність понять «сумлінне ставлення до праці», «сумлінна поведінка», «став на шлях виправлення», «довів своє виправлення». Оскільки за чинним законодавством будь-який ступінь виправлення потребує сумлінної поведінки і ставлення до праці, маємо дійти

висновку, що всі визначені заходи щодо зміни правового статусу засудженого під час відбування покарання різняться лише строком покарання, який необхідно відбутися засудженій. А це неправильно, не відповідає принципу справедливості, диференціації та індивідуалізації покарання. Вивчення дисциплінарної практики в жіночих установах доводить, що дуже часто жінки вчиняють ситуативні порушення режиму відбування покарання, які не є проявом антисуспільної настанови, а лише результат негативного впливу позбавлення волі. У таких випадках постає питання, чи охоплюється наявністю поодиноких порушень порядку відбування покарання засудженими жінками поняттям сумлінності в поведінці, і чи може жінка сподіватися на можливість дострокового звільнення, полегшення умов утримання під час перебування у місцях позбавлення волі? Закон не визначає ні якісних, ні кількісних показників сумлінного ставлення засудженої до праці, сумлінної поведінки. Уважається правильною позиція професора В. О. Меркулової стосовно того, що до засуджених жінок, які «сумлінно ставляться до праці», «сумлінно поводяться» можна відносити навіть тих, які протягом року мали два і більше стягнення за порушення вимог щодо організації праці, режиму відбування призначеного покарання, за умови, що це незначні правопорушення, які не визначені законом як злісні [6, с. 197].

Частина 3 ст. 101 КВК України визначає також категорію осіб, які є злісними порушниками режиму відбування покарання, і які не можуть бути переведені до дільниці соціальної реабілітації, або ж навпаки позбавляються права там перебувати. Проте на відміну від попередньо зазначеного, чинним кримінально-виконавчим законодавством чітко надається визначення поняття злісного порушення встановленого порядку відбування покарання (ст. 133 КВК).

Тож тільки законодавче визначення якісних та кількісних характеристик усіх визначених у кримінальних, кримінально-виконавчих нормах понять (сумлінна поведінка, порушення встановленого порядку відбування покарання, злісне порушення встановленого порядку відбування покарання) надасть можливість чітко визначати в правозастосуванні ті юридичні наслідки, які пов'язані з певним ступенем виправлення. Вони мають відрізнятися не лише строком відбутого покарання, але й конкретними показниками життєдіяльності засудженої особи під час відбування позбавлення волі. Такий підхід має стимулювати сумлінну поведінку засудженої особи, оскільки з перших днів перебування в місцях позбавлення волі вона матиме взірць тої поведінки, яка є необхідною для кожного окремого випадку змін в умовах відбування позбавлення волі. Засуджений має для себе вирішити доцільність та можливість досягнення такої перспективи, яка за законами педагогіки має бути найближчою, середньою та далекою, проте реальною, як такою, що надає суттєве покращання правового стану особи, залежно від відбутого покарання та поведінки.

Список використаних джерел:

1. Джужа О. М., Бодюл Є. М. Кримінально-виконавчий кодекс України в

контексті європейської інтеграції. *Проблеми пенітенціарної теорії та практики: щорічний бюлетень*. 2005. № 10. С. 278-282.

2. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11.07.2003 № 1129-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення: 09.10.2023)

3. Кримінально-виконавче право : навчальний посібник / В.А. Бадира, С.Ф. Денисов, Т.А. Денисова та ін. ; за ред. Т.А. Денисової. К.: Істина, 2008. 400с.

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 06.10.2023)

5. Середницький В. М. Класифікація засуджених до позбавлення волі за ступенем виправлення. *Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ*. 2001. № 6. С. 204-208.

6. Меркулова В. О. Жінка як суб'єкт кримінальної відповідальності : монографія. Вид. 2-е. Одеса, НДРВВ ОЮІ НУВС, 2003. 281 с.

«ЕКОЦИД В СУЧАСНІЙ ДОКТРИНІ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА»

Сав'юк О.В.,

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри кримінального права

Національної академії внутрішніх справ

м. Київ

Олексин Х.Л.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра

навчально-наукового інституту №3

Національної академії внутрішніх справ

м. Київ

На сьогодні в Україні збройна агресія РФ актуалізувала проблематику екоциду та введення його поняття, як на міжнародному так і національному рівні. Як відомо, держава-агресор заподіювала і продовжує заподіювати значну шкоду довкіллю. За офіційними даними Офісу генерального прокурора України станом на 08 листопада 2023 року зареєстровано 112 432 воєнних злочинів серед яких є екоцид [1]. Так облаштування фортифікованих споруд, вибухових боєприпасів і техніки в межах природоохоронних територій призводить до руйнування природних екосистем. Особливої складності в межах території набуває охорона природного фонду України, яка знаходиться в тимчасовій окупації. До того ж значну небезпеку для